

هدفمندی یارانه‌های انرژی؛ مرگ تدریجی یک رؤیا

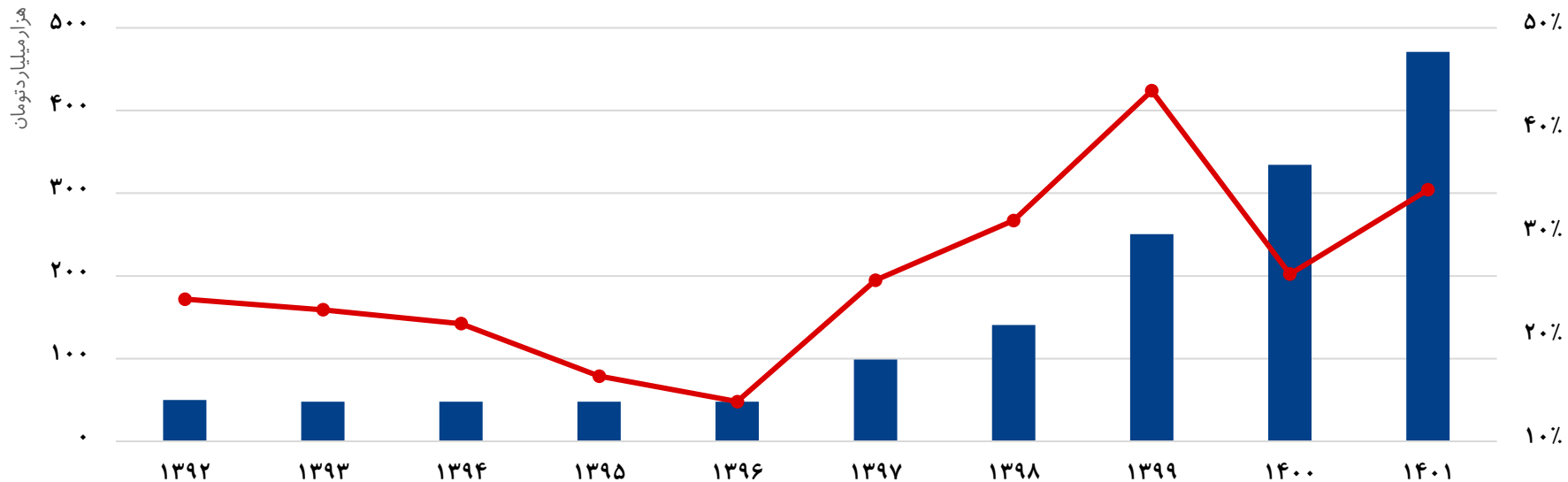
آذر ۱۴۰۰

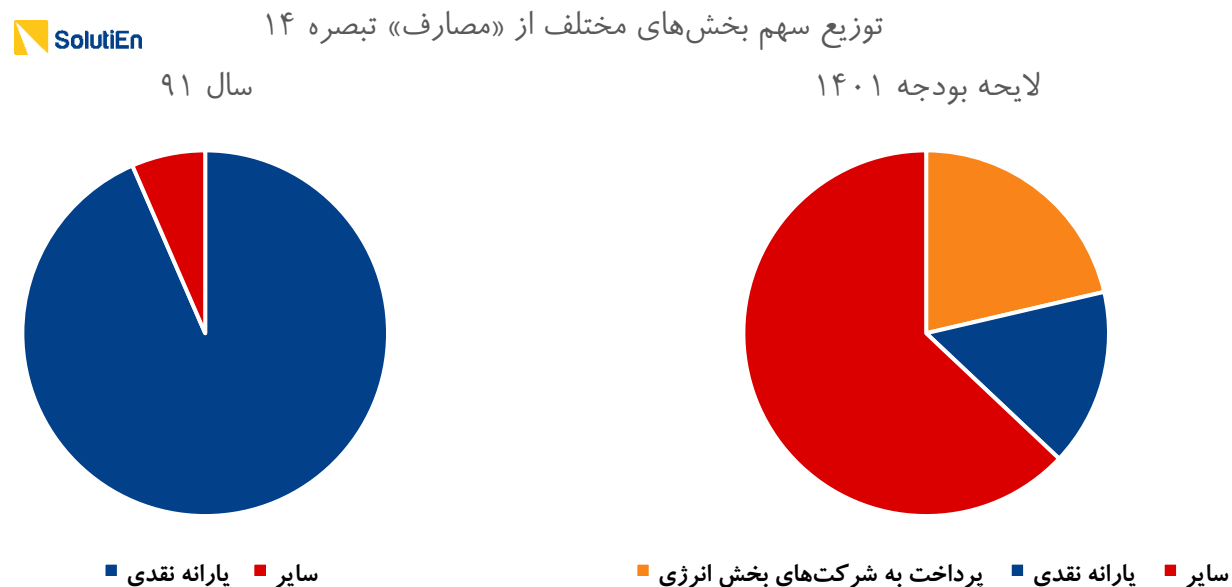
رشد منابع تبصره ۱۴ قوانین بودجه؛ ۱.۵ برابر رشد سقف بودجه

- قانون هدفمندی مصوب سال ۸۸ را می‌توان «اصلی‌ترین قانون در زمینه یارانه انرژی» یا «مبنای قیمتگذاری انرژی در کشور» دانست. تبصره ۱۴ قوانین بودجه سالیانه، منابع و مصارف این قانون را تعیین می‌کند.
- منابع و مصارف تبصره ۱۴، در شمول رقم سقف بودجه ذکر نمی‌شود و این مسأله موجب شده تا حساسیت افکار عمومی به رشد آن کاهش یابد.
- یک تغییر در سازوکار اجرایی این تبصره در سال ۹۷^{*} باعث شد تا روند ثبات سقف منابع این تبصره به یکباره تغییر کرده و در ۵ سال اخیر به طور میانگین سالیانه ۵۸٪ رشد داشته باشد، در حالی که این افزایش برای سقف بودجه عمومی دولت طی این مدت، ۳۷٪ بوده است.

تغییر منابع تبصره ۱۴ قوانین بودجه و سهم منابع این تبصره از سقف بودجه سنواتی

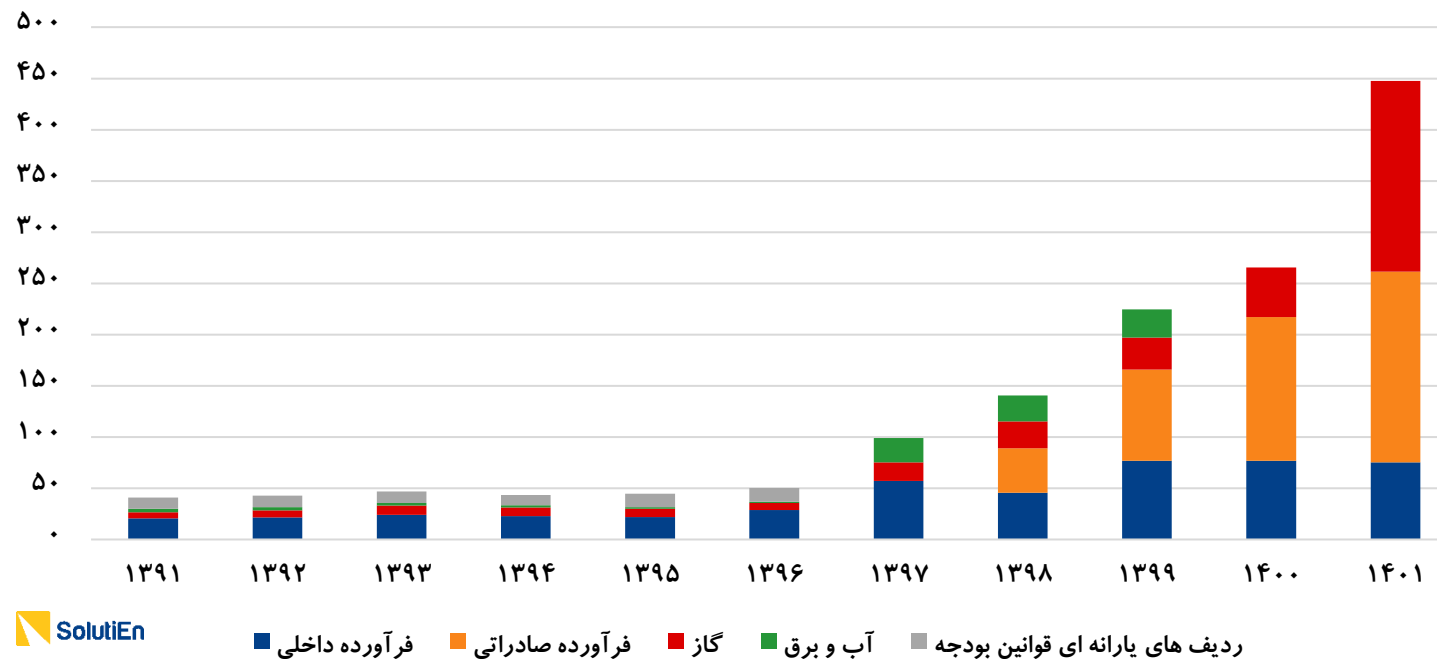
- اگرچه پرداخت یارانه‌های نقدی (۴۵.۵ هزارتومانی و یارانه معیشتی) در سال ۹۱، بیش از ۹۳٪ از مصارف تبصره ۱۴ را شامل می‌شده، اما با کاهش رخ داده طی سال‌های اخیر، این عدد به ۱۶٪ در لایحه بودجه ۱۴۰۱ کاهش یافته است.
- مصارف اولیه ذکر شده در قانون هدفمندی یارانه‌ها عبارت بود از: اعطای یارانه نقدی، اعمال مشوق جهت رعایت الگوی مصرف، گسترش حمل و نقل عمومی و جبران بخشی از زیان شرکت‌ها بود. اما به تدریج در بودجه‌های سنواتی مصارف جدیدی از جمله خرید تضمینی چای به آن اضافه شد که زمینه انحراف از هدف‌گذاری‌های اولیه را ایجاد کرد.
- نحوه تراز جداول تبصره ۱۴ از بخش «مصارف» آغاز می‌شود. ابتدا مصارف تعیین شده و در صورت اضافه‌شدن مصارف جدید، دولت و مجلس منابع جدیدی برای آن ایجاد می‌نمایند.

منابع تبصره ۱۴؛ تأمین کسری از محل درآمد صادرات و سوخت صنایع

- با توجه به روند افزایشی مصارف این تبصره و حبس قیمت‌های فروش داخلی انرژی، هر سال منابع جدیدی به آن اضافه می‌شود. به طور مثال از سال ۹۸ درآمد صادرات فرآورده‌ها (بنزین، گازوئیل و...) یا در لایحه بودجه ۱۴۰۱ منابعی از جمله افزایش نرخ فروش گاز صنایع اضافه شده است.
- به طور متوسط طی ۱۰ سال اخیر، فروش داخلی فرآورده‌ها با ۳۰٪، فروش صادراتی فرآورده‌ها با ۳۰٪ و فروش داخلی گاز با ۲۳٪ بیشترین منابع تبصره ۱۴ را تأمین کرده‌اند.

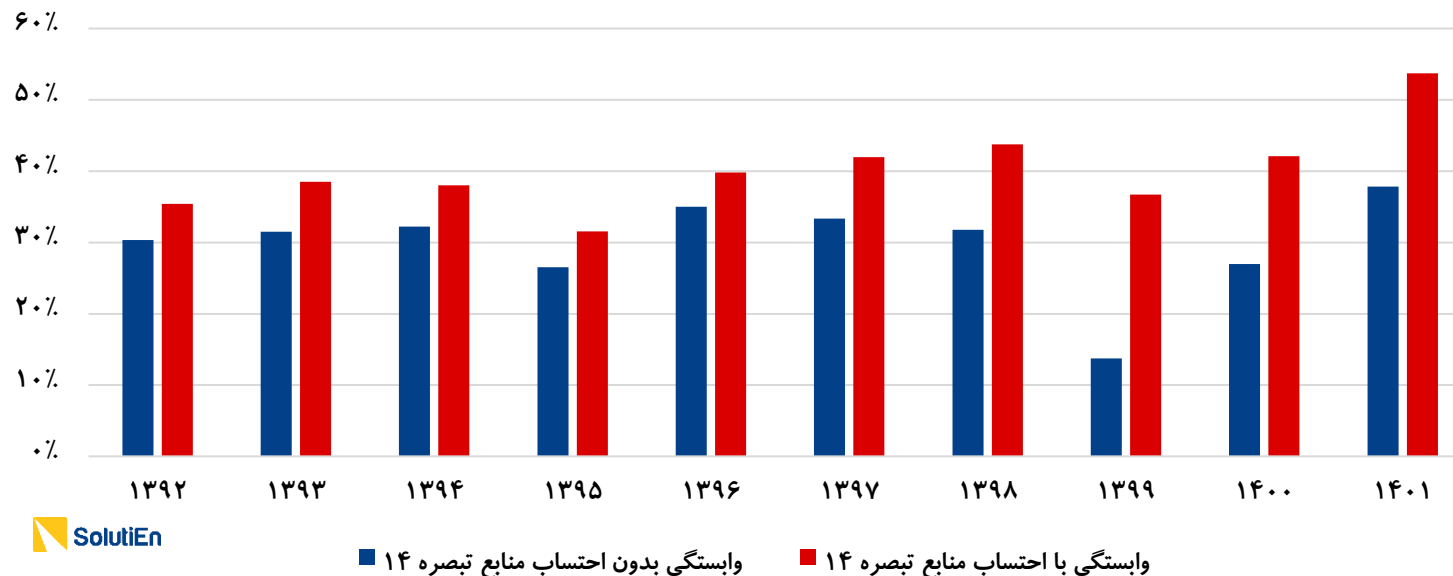
تغییر سهم بخش‌های مختلف از «منابع» تبصره ۱۴

وابستگی بودجه به نفت با احتساب تبصره ۱۴؛ ۴۳٪ در ۱۰ سال اخیر

- به طور معمول برای برآورد میزان وابستگی بودجه به نفت، اعداد ذیل تبصره ۱ (درآمدهای صادراتی نفت خام، میعانات و گاز طبیعی) و استقراض از صندوق توسعه، محاسبه می‌شود. اما باید توجه داشت که عمده منابع تبصره ۱۴ نیز وابسته به درآمدهای نفت و گاز هستند.
- اگرچه در نگاه اول، میانگین وابستگی بودجه سال‌های اخیر به نفت خام، ۳۰٪ بوده است اما با احتساب درآمدهای نفت و گاز ذیل تبصره ۱۴، این میزان وابستگی به ۴۳٪ می‌رسد.

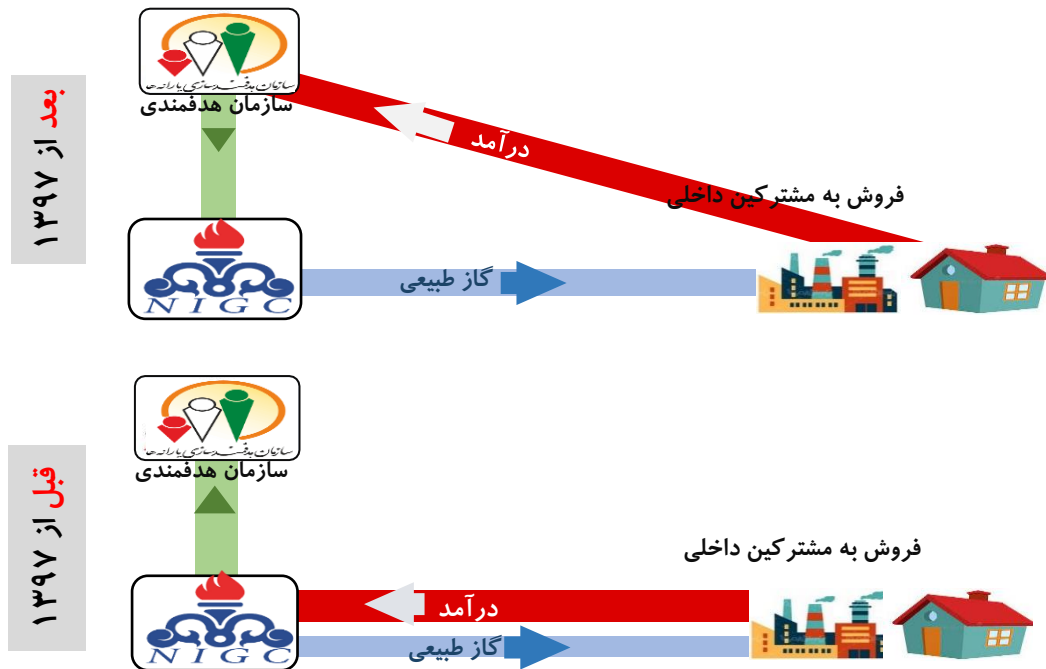
میزان وابستگی بودجه سنواتی به درآمدهای نفت و گاز

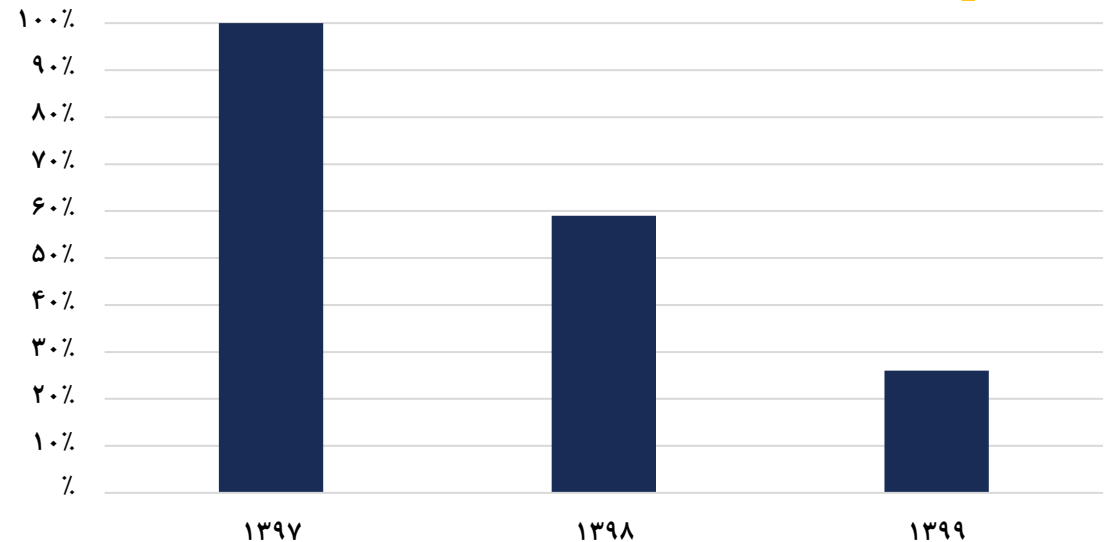

اثر کسری منابع هدفمندی بر بخش انرژی؛ نمونه صنعت گاز

- تا سال ۹۶ شرکت‌های بخش انرژی موظف بودند تا سهم سازمان هدفمندی را از محل فروش پرداخت نمایند. اما از سال ۹۷، این سازوکار برعکس شده و شرکت‌ها می‌بایست منابع موردنیاز خود را از سازمان هدفمندی دریافت نمایند.
- کسری منابع و مصارف هدفمندی موجب شده تا در سال‌های اخیر، سهم شرکت‌های بخش انرژی، از جمله شرکت ملی گاز با تأخیرهای زیادی پرداخت شود.
- تغییر سازوکار جریان مالی، موجب شده تا دریافتی شرکت ملی گاز بابت فروش داخلی گاز، سال به سال کاهش باید به طوریکه این شرکت در سال ۹۹ معادل ۲۶٪ از درآمدهای پیش‌بینی شده خود را دریافت نموده است.

درصد تحقق درآمدهای شرکت گاز از فروش داخلی

SolutiEn

Research & Consultancy

About us:

We are a research and consultancy company based in Tehran. Our focus is on the energy industry with an integrative, evidence-based, and outcome-oriented approach to provide solutions for public and private organizations in the sector.

 info@solutien.net

 t.me/solutien

 linkedin.com/company/solutien